

Ergen suçluluğunda bazı kişisel ve ailesel özelliklerin incelenmesi

Investigation of the some personal and familial characteristics of juvenile delinquency

Gülümser Gültekin Akduman, Barış Akduman, Gürol Cantürk

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Çocuk İstisnaları Araştırma Birimi, Ankara, Türkiye

Özet

Amaç: Suçluluk, kişiyi toplum halinde yaşayan öteki bireylerin karşısına çıkararak bir çatışmanın ürünüdür. Ergenleri suça yönelten nedenler, bireysel ve çevresel nedenler olmak üzere iki temel gruba ayrılır. Bireysel nedenler, ergenlerin işlediği suçların, ancak oldukça küçük bir kısmını açıklayabilmektedir. Ergenlerin suça yönelmesinde esas önemli etmen çevresel nedenlerdir. Bunların başında, ergenin hayatını geçirdiği aile, okul, iş, kent ve arkadaş çevresi gelmektedir. Ergen suçluluğunun önlenmesinde ilk basamak risk etmenlerini saptayıp bunları ortadan kaldırmak veya azaltmaktır. Bu çalışma suça karışan ergenlerin genel özellikleri, suç tipleri, aile özellikleri ve ergen suçluluğuna etki eden etmenleri belirlemek amacıyla yapıldı.

Gereç ve Yöntem: Çalışma Ankara'da suça karıştığı iddiası ile Cumhuriyet Savcılığı'na getirilen 114 ergen ile yürütülmüştür. Veriler genel bilgi formu kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada veriler SPSS 11.00 (sosyal bilimler istatistik paketi) sürümü kullanılarak incelenmiş, önce yüzdeler belirlenmiş, ardından da değişkenlerin dağılımları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için tek örneklem ki-kare testi kullanılmıştır.

Bulgular: Ergenlerin %81,6'sı erkek, %18,4'ü kız ve %54,4'ü 15 yaşındadır. Ergenlerin %36'sı öz anne ve babası ile yaşamakta ve %42,1'i öğrencidir. Ergenlerin %71,9'u suçu işleme (isnadi) nedeni ile birden çok kez güvenlik birimine getirilmiş olup, % 88,6' sının suçu birden çok kişi ile işlediği saptanmıştır.

Çıkanmlar: Suça itilmiş ergenin yeniden topluma kazandırılması için; yargısal işlemlerin en kısa sürede sonuçlanması, iyileştirme sisteminin ergenin demografik ve biyo-psiko-sosyal özelliklerine uygun olarak yapılandırılması, ayrıca ergen ile birlikte ailenin de eğitime yardımcı olunması gereklidir. (*Türk Ped Arş 2007; 42: 156-61*)

Anahtar kelimeler: Aile özellikleri, ergen, ergen suçluluğu, suç

Summary

Aim: Delinquency is the product of individual versus society conflict. The causes of juvenile delinquency are divided into two main groups: individual causes, and environmental causes. Individual causes can explain only a small part of all delinquency problems. The most important factors causing juvenile delinquency are environmental causes that include family, school, working place, city and friends. The first step of preventing juvenile delinquency is determining risk factors and then eliminating or reducing them. The aim of this study was to identify the general characteristics of accused children, the crime types and family characteristics.

Material and Method: The study sample included 114 adolescents who were admitted to Ankara Courthouse, Child Department. The data were collected via the general information form. The data were assessed using SPSS 11.00 (Statistical Package For Social Science) and analyzed via chi-square test for one sample.

Results: Eighty one point six percent of adolescents were males, 18.4% were females and 54.4% of them were 15 years old. Thirty six percent of adolescents lived with their own families and 42.1% of them were students. 71.9% of the adolescents had been brought to the security unit for incrimination before and 88.6% of the adolescents committed alleged crime with more than one person.

Conclusions: In order to gain the adolescents into society, all judicial procedures should be completed as soon as possible and the correction units should be able to respond their biological, psychological, educational and social requirements. While these are being arranged, demographic features of this population and their families' needs should be considered. (*Türk Arch Ped 2007; 42: 156-61*)

Key words: Adolescent, crime, family characteristics, juvenile delinquency

Giriş

Ergenlik dönemi, çocukluk ve yetişkinlik arasında yer alan, belirgin ve hızlı fizyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimin bir arada görüldüğü, yetişkinliğe geçişi ifade eden bir yaşam dönemidir. Ergenler bu dönemde fizyolojik değişikliklere uyum

sağlamak, yaşam deneyimleriyle gelen bilişsel yetenekteki artışla bütünleşmek, kendi cinsiyeti ve karşı cinsiyetle sosyal roller geliştirmek, akademik gereklilikleri gerçekleştirmek, meslek seçimi ve yetişkin rollerine hazırlanmak gibi pek çok stresli durumla karşı karşıyadır (1,2). Bu dönemde ergenin bir grup tarafından kabul görmesi; onun kimliğini bulabilmesinde,

toplumda yer edinebilmesinde geçireceği aşamalar için gereklidir. Bu çağ ergenin hem toplumsal nitelik kazandığı, hem de kişiliğini kazandığı bir arayış dönemidir. Ergen, değişen ve gelişen kişiliği içinde çevrede yeni değerler aramaya, kişiliğinin olgunlaşmasında rol oynayan özdeşleşme, özerklik, sorumluluk kavramlarına yanıt bulmaya çalışır. Bu arayışın özünde topluma uyum sağlama isteği ve onay görme gereksinimi yatmaktadır. Toplumsal uyumun ölçüsü ise, bireyin çevresindeki kişilerle ilişkiler kurup sürdürebilmesi, grup çalışmasına katılabilmesi, yapıcı olması, sorumluluk yüklenmesi ve birlikte yaşamın getirdiği kurallara uyabilmesidir (1).

Ergenlerde suç davranışını anlayabilmek için, hem bireysel hem de toplumsal yönlerinin incelenmesi, ergenlerin kişisel özelliklerinin yanı sıra ailesel ve çevresel özelliklerinin de belirlenmesi önemlidir. Ergenliğin ilk yıllarında kimlik arayışı ve buna bağlı olarak bağımsızlık gereksinimi ergenin anne-baba yetkesine (otoritesine) direnmesine ve ailesinden uzaklaşmasına neden olabilir (3). Suç davranışı görülen ergenlerin ailesel özellikleri incelendiğinde; aile ilişkilerinin yetersiz olduğu, parçalanmış ailelerden geldikleri (4-6), ailelerinde alkol ya da madde kullanan aile bireylerinin (7,8), sabıkalı aile üyelerinin (4,8,9) bulunduğu saptanmıştır. Bunlara ek olarak olumsuz anne-baba tutumları, ailenin denetiminin ve desteğinin az olması (10,11), ergenin ihtiyaçlarının zamanında karşılanmaması, aile üyeleri tarafından duygusal istismara (12) uğraması da suç davranışıyla ilişkili bulunmuştur.

Ergenlik döneminde arkadaş grubu ile ilişkiler, aile ilişkilerinin önüne geçer ve bu dönemde kimlik arayışı içinde olan ergen için akran grubu tarafından onay ve kabul görmek oldukça önemlidir. Bu nedenle ergen; kendini akran grubuna kabul ettirebilmek, bir gruba dahil olabilmek için (4,13,14), akran baskısı ve akranın kötüye kullanılması (4,5), tekrarlayan suç işleyen arkadaşlara sahip olma (4,15), arkadaş ilişkilerinin zayıf olması (7), okul başarısızlığı (4), okul uyumsuzluğu (16), okuldan ayrılma ve okuldan kaçma (4,5) nedeniyle suça karışabilmektedir.

Ülkemizde suça karışan ergenlerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Ergenleri suça iten nedenlerin belirlenmesi, suç davranışı ile ilişkili bireysel ve çevresel etmenlerin ortaya koyulması, gerekli önlemlerin alınmasında ve ergen suçluluğunu önleme programlarının geliştirilmesinde son derece önemlidir. Bu nedenle çalışmamızda; suça karışan ergenlerin genel özellikleri, suç tipleri, aile özelliklerini belirlemek ve ergen suçluluğuna etki eden etmenleri ortaya koymak amaçlandı.

Gereç ve yöntem

Bu çalışma Ankara Adliyesi Cumhuriyet Savcılığı'na 01.03.2006- 31.08.2006 tarihleri arasında suç işlediği iddiasıyla getirilen, 114 ergen ile görüşülerek gerçekleştirildi.

Araştırmada araştırmacılar tarafından geliştirilen genel bilgi formu kullanılmıştır. genel bilgi formu; çocuğun yaşı, cinsiyeti, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, aile durumu, çocuğun kardeş sayısı, işlediği suç türü, işlediği suçta yalnız olma durumu, daha önce suç işleme durumu, okula devam etme durumu ve göç etme durumu sorularını içermektedir.

Veri toplama aşamasında öncelikle görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından çocuklara, çocuk polisine ve çocukların avukatlarına ön bilgi verildi. Bu açıklamanın ardından çocukların avukatları, sonra da çocukları getiren çocuk polisleri ile görüşülerek; araştırmanın konusu, amacı, yöntemi ve ne kadar zaman alacağı ile ilgili bilgi verildi. Ardından çocuklarla bireysel olarak görüşüldü, isminin herhangi bir şekilde bu çalışmada içerisinde kullanılmayacağı, yapılacak olan bu çalışmanın yargı sürecine bir etkisi olmayacağı konusunda çocuklar rahatlatılmaya çalışıldı, çocukların soru sormasına izin verildi. Çocuklara çalışma hakkında bilgi verildi ve samimi olarak verilecek yanıtların araştırmadan elde edilecek sonuçların güvenilirliği açısından büyük önem taşıdığı belirtildi. Görüşmeler çocukların ve avukatlarının sözlü onamı alınarak, gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirildi. Araştırmada veriler SPSS 11.00 sürümü kullanılarak incelendi, önce yüzdeler belirlendi, ardından da değişkenlerin dağılımları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için tek örneklem ki-kare testi kullanıldı (17).

Bulgular

Çalışmamızda 114 ergen ile yüz yüze görüşülerek formlar doldurulmuş, yüzdeler belirlenmiş, ardından da değişkenlerin dağılımları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı belirlenmiş ve bulgular tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya dahil edilen çocukların yaşlarına göre dağılımı

	n	%
12	12	10,5
13	14	12,3
14	26	22,8
15	62	54,4
Toplam	114	100,0
$(\chi^2(3): 56,63 p<0,01)$		

Tablo 1 incelendiğinde; suça karışan ergenlerin yaş grupları dağılımları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($\chi^2(3): 56,63 p<0,01$). Yaş grupları içerisinde en fazla suça karışan yaş grubunun 15 yaş olduğu (%54,4) ve çocukların yaşları arttıkça daha fazla suça karıştıkları göze çarpmaktadır.

Tablo 2. Araştırmaya dahil edilen çocukların cinsiyetlerine göre dağılımı

	n	%
Kız	21	18,4
Erkek	93	81,6
Toplam	114	100,0
$(\chi^2(1): 45,47 p<0,01)$		

Tablo 2 incelendiğinde; cinsiyet değişkeni dağılımları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($\chi^2(1): 45,47 p<0,01$). Tabloda erkek ergenlerin daha fazla suça karıştığı (%81,6) dikkati çekmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya dahil edilen çocukların anne-baba öğrenim düzeylerine göre dağılımı

	Anne Eğitim Düzeyi		Baba Eğitim Düzeyi	
	n	%	n	%
Okur-yazar- ilkokul	81	71,0	46	51,4
Ortaokul	23	20,2	28	24,6
Lise	8	7,0	19	16,7
Üniversite	2	1,8	7	6,1
Toplam	114	100,0	114	100,0

Anne Eğ. Düz: ($\chi^2(3)$: 57,14 p<0,01), Baba Eğ. Düz: ($\chi^2(3)$: 72,14 p<0,01)

Tablo 3 incelendiğinde hem anne öğrenim durumu ($\chi^2(3)$: 57,14 p<0,01), hem de baba öğrenim durumu ($\chi^2(3)$: 72,14 p<0,01) değişkenlerinin dağılımları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Anne ve baba öğrenim durumuna ilişkin bulgular incelendiğinde anne ve babanın öğrenim düzeyi yükseldikçe, ergenlerin daha az suça karıştıkları görülmektedir.

Tablo 4. Araştırmaya dahil edilen çocukların aile durumlarına göre dağılımı

	n	%
Anne-baba sağ birlikte	41	36,0
Anne ölü- baba sağ	7	6,1
Baba ölü- anne sağ	23	20,2
Ayrı-boşanmış	43	37,7
Toplam	114	100,0

($\chi^2(3)$: 30,14 p<0,01)

Tablo 4 incelendiğinde aile durumu değişkeninin dağılımları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($\chi^2(3)$: 30,14 p<0,01). Ergenlerin %64'ünün parçalanmış aileye sahip olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 5. Araştırmaya dahil edilen çocukların göç durumlarına göre dağılımı

	n	%
İç Anadolu Bölgesi'nden göç	32	28,1
Doğu Anadolu Bölgesi'nden göç	32	28,1
Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden göç	22	19,3
Akdeniz Bölgesi'nden göç	14	12,3
Marmara Bölgesi'nden göç	8	7,0
Doğma büyüme Ankara	6	5,3
Toplam	114	100,0

($\chi^2(5)$: 34,84 p<0,01)

Tablo 5'de ergenlerin göç etme durumu değişkeninin dağılımı arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($\chi^2(5)$: 34,84 p<0,01). Suça karışan ergenlerin %94,7' sinin Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden göç ile Ankara'ya gelen çocuklar olduğu dikkati çekmektedir. Çocukların en fazla İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden göç ile Ankara'ya geldiği göze çarpmaktadır.

Tablo 6. Araştırmaya dahil edilen çocukların suçu işlerken yanında bulunan kişilere göre dağılımı

	n	%
Suçtu yalnız işleyen	13	11,4
Suçtu aile üyeleri ile birlikte işleyen	8	7,0
Suçtu arkadaşları ile birlikte işleyen	93	81,6
Toplam	114	100,0

($\chi^2(2)$: 119,74 p<0,01)

Tablo 6 incelendiğinde; ergenlerin suçu işlerken yanında bulunan kişilere göre dağılımları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($\chi^2(2)$: 119,74 p<0,01). Ergenlerin %7'sinin suçu aile üyeleriyle, %81,6'sının ise arkadaşlarıyla birlikte işlediği görülmektedir. Bunlara ek olarak araştırmamıza katılan ergenlerin %69'unun üç ve fazla kardeşi olduğu, 43'ünün kişiye karşı, %57'sinin ise mala karşı suç işlediği, % 71,9'unun daha önce başka suçlar nedeniyle güvenlik birimlerine getirildiği, %57,6' sının okula devam etmediği belirlenmiştir.

Tartışma

Onsekiz yaşına kadar birey çocuk olarak değerlendirilmekte ve çocuk suçluluğu konusundaki yasal düzenlemeler, 15.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanunu ve 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu'nda yer almaktadır. Çocuk Koruma Kanunu'nun 12. maddesinde; "Suça sürüklenen çocuğun aynı zamanda akıl hastası olması halinde, Türk Ceza Kanunu'nun 31. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları kapsamına giren çocuklar hakkında, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanır" denilirken, Türk Ceza Kanunu'nun 31. maddesinin birinci fıkrasında "Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur, bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir", ikinci fıkrasında "Fiili işlediği sırada 12 yaşını doldurmuş olup da 15 yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması halinde ceza sorumluluğu yoktur, ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur" ifadesi yer almaktadır. 31. maddenin üçüncü fıkrasında ise 15-18 yaş arasındaki çocukların işledikleri suçlardaki ceza indirimi tanımlanmaktadır (18). Oniki yaşını bitirmiş olup da 15 yaşını bitirmemiş çocukların ruhsal ve fiziksel gelişiminin bu önemli evresinde iş-

Tablo 7. Araştırmaya dahil edilen çocukların daha önce suç işleme durumlarına göre dağılımı

	n	%
Hayır ilk suç işleyişim	32	28,1
Evet 1-5 kez suça karıştım	40	35,1
Evet 6+ suça karıştım	42	36,8
Toplam	114	100,0

($\chi^2(2)$: 1,42 p>0,05)

lediği suçlar nedeniyle ceza sorumluluğunun değerlendirilmesi özel bir dikkat gerektirmektedir.

Çalışmamızda suça karışan ergenlerin yaşları arttıkça, yaşlarındaki artış dikkati çekmektedir. Bu durum ebeveyn denetiminin giderek azalması, ergenlerin arkadaşlarıyla daha yakın bir ilişki içine girmesi, arkadaş çevresinin daha fazla önem kazanması, çevreye kendini kabul ettirme gereksinimi, çevrenin daha küçük yaş grubuna gösterdiği hoşgörüyü bu gruba göstermemesi gibi nedenleri akla getirmektedir. Literatür incelendiğinde farklı yıllarda yapılan birçok çalışmada çocuk suçluluğunda yaşla birlikte artış olduğuna dikkat çeken ve ergenlik döneminin önemini vurgulayan pek çok araştırma bulgusu vardır (19-26).

Çalışmamızda suça karışan ergenler arasında erkeklerin fazlalığı dikkati çekmektedir. Toplumumuzun sosyal yapısının kız ve erkek çocukları farklı yetiştirmeyi beraberinde getirmesi ve bu bağlamda erkek ergenlerin, aile içinde ve ev dışında daha serbest olabilmeleri ve çeşitli akran gruplarına katılıp, onlardan olumsuz etkilenmeleri, erkeklerin daha fazla suça karışmalarına neden olabilmektedir. Literatürde erkek ergenlerin kızlara göre daha fazla suça karıştığına dair bulgular vardır (20, 25-29).

Çalışmamızda hem anne, hem de baba eğitim düzeyi yükseldikçe ergenlerin suça karışma oranlarının azaldığı dikkati çekmektedir. Birey yaşamının en önemli yıllarını evde, anne-babası ve kardeşleriyle birlikte geçirir. Kişiliğinin önemli bir bölümü de ailesiyle birlikte olduğu süre içinde oluşur. Bireylerin kendilerine özgü gibi gördükleri birçok tutum, düşünce ve değerleri ailenin ve yakın çevrenin etkileri sonucunda oluşur. Duyguların yaşanması ve ifade edilmesi de çoğunlukla ailede öğrenilir. İnsanlar, saldırgan eğilimlere sahip olarak dünyaya gelirler ve bu tepkileri nasıl ifade edeceklerini de aile ortamında öğrenirler. Çocuklar diğer birçok davranış gibi anne-babasının öfkeli ve saldırgan davranışlarını örnek alarak benzemeye çalışırlar. Ayrıca, anne- babanın sergilediği yetkeli (otoriter) ve katı tutum da çocuğun suça karışması üzerinde etkili olabilir. Bulgularımız anne ve babaların eğitimlerindeki artış ile kazandıkları deneyim ve bakış açısının, olumlu çocuk yetiştirme konusundaki tutum ve davranışlarını etkilediğini düşündürmektedir. Eğitimli anne ve babaların her türlü sorunla baş etmede çocuklarına daha olumlu yaklaşımda bulunmasını öğrettikleri akla gelmektedir.

Çalışmamıza katılan ergenlerin çoğunun parçalanmış ailelerden geldiği dikkat çekmektedir. Ölüm ya da boşanma sebebiyle; parçalanmış aile deneyimi, çocukların toplumsallaşma sürecini kesintiye uğratar. Bu da hatalı ve eksik sosyalleşmeye yol açabilir. Bu çocuklar çevrelerine uyum sağlamada ve insanlarla iletişim kurmada zorluklar yaşayabilirler. Bu durum anne ya da baba yoksunu olan ergenlerde, birçok ruhsal bozukluğun ortaya çıkmasına neden olabilir. Anne yoksunluğu yaşayan ergenler; ilişki kurduğu insanları kaybetme korkusu içerisinde oldukları ve kendisine yapılan her engellemeye karşı aşırı hassastırlar. Bu durum ergenin arkadaşlarına uyumunu güçleştirebilir. Baba yoksunu olan ergenler ise kendine güvensizdir. Akranları ile ilişkilerinde zorlanırlar ve çeşitli sosyal uyum sorunları yaşayabilirler (30-32). Tüm bu durumlar ergenlerin daha fazla suça karışmasına neden olabilir.

Çalışmamızda suça karışan ergenlerin çoğunun iç göç ile Ankara'ya gelen ergenler olması dikkat çekicidir. Göç olayı sonrasında yaşanan kültür çatışması en çok genç kuşakları etkilemektedir. Kent yaşamına hazır olmayan ergenler bir yandan da dışardan göç edenlere karşı kentlilerin önyargıları yüzünden soyutlanmaktadır. Bu soyutlanma akran ilişkilerine de yansiyabilmekte, bu kültürel uyumsuzluklara tepki olarak kendini kanıtlama, kentli yaşlılarına özenme ve yetkeye (otoriteye) baş kaldırma gibi etkenler özellikle ergenleri suça yönellebilmektedir. Göçlerin ve gecekondulaşmanın büyük şehirlerde sosyal gerilimlere, sosyal gruplar arası çatışmalara, sonuç olarak ergen suçlarının özellikle mala yönelik suçların artmasına neden olduğu belirtilmektedir (1, 33, 34).

Ailenin kalabalık olması, ergeni doğrudan ve dolaylı olarak etkileyebilir. Çocuk sayısının fazla olduğu ailelerde sosyo-ekonomik düzey düşmekte, çocuklara yapılan yatırım azalmakta, buna bağlı olarak çocukların eğitim düzeyi düşmektedir. Bu durum aile üyelerinin gelir getirme zorunluluğunu da beraberinde getirebilmektedir. Yaşlıları okula devam ederken, çalışmak zorunda kalan ergenler hiçbir zaman duygusal ya da bilişsel yönden tam ve sağlıklı olarak gelişemezler. Çünkü, çoğunlukla, kendilerinden çok daha büyüklerin yanında, aile denetiminden uzak, alkol, uyuşturucu, sigara, küfür, kötüye kullanıma ya da suç gibi olumsuz davranışlara açık ve korumasızdırlar. İş imkanı bulamadığında ise ergen hırsızlık, "gasp" gibi suçlara karışabilmektedir (35). Kardeş sayısının fazla olması, ailenin sosyo-ekonomik düzeyini, çocuklarla ilgilenme düzeyini, ailenin çocuğa sağladığı eğitim fırsatlarını ve çocukların akademik başarılarını olumsuz olarak etkileyebilir. Ayrıca anne babalar ile çocuklar arasında daha fazla çatışma yaşanmasına ve belki de ailede daha fazla fiziksel cezalara başvurulmasına neden olabilir. Az ilgi gördüğünü zanneden çocuğun, aile içinde ikinci planda kaldığını, kendisine karşı ilgisiz davranıldığını, kabul edilmediğini fark ettiği anda kendini fark ettirmek için yanlış yollara başvurmasına, arkadaş grubunda uyum ve davranış sorunları yaşamasına ve suça karışmasına neden olabilmektedir (36, 37).

Okulun çocuğa, sosyalleşme, akran grubuyla etkileşim kurma, özdeşim kurabileceği örneklerle karşılaşma, meslek öğrenme, toplum içinde yaşamının genel kural ve gereklerini öğrenme, toplumun huzur ve dinginliği için konulmuş kuralların bozulmaması gerektiğini öğrenme gibi bir çok katkıları vardır (13). Çalışmamıza katılan suça karışan ergenlerin yarısından fazlası okula devam etmemektedir ve bunların bir kısmı da hayatında hiç okula gitmeyen ergenlerdir. Eğitim kurumlarından uzak kalma, bu ergenlerin başarısını, gelişimini, çevresine uyumunu ve ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyebilir ve özellikle okula devam etmeyen ergenler, akranlarıyla daha fazla zaman geçirebilir ve eğitimleri yarım kaldığı için; eğitimle kazanılan olumlu davranış özelliklerini yeterince kazanamaz ve suça karışmaya daha açık olabilirler.

Ergenlik döneminde gençler ebeveynlerinden uzaklaşmaya ve akranlarıyla daha fazla zaman geçirmeye başlarlar ve akran gruplarının etkisi ebeveyn etkisinin önüne geçer. Ergenin bir grup tarafından kabul görmesi; onun kimliğini bulabilmesinde, toplumda yer edinebilmesinde geçireceği aşamalar için gereklidir. Bu nedenle birlikte bulunulan akran

gruplarının özellikleri, ergenin davranışlarının yönünü belirlemesi açısından önemlidir. Ergenlerin akranları tarafından sürekli duygusal veya ruhsal sağlığını tehlikeye sokacak biçimde aşırı sözel tehditlere uğramaları, alay edilmeleri, küçük düşürücü eleştiriler ve yorumlar; bireyin kendisine yönelik algısının ve değerlendirmelerinin olumsuz olmasına (38-40) neden olacağı için ergen kendini ispat çabasıyla suça karışabilmektedir. Bununla birlikte özellikle tekrarlayan suçlarda ergenler; kendilerine olumsuz bakılması gibi nedenlerle kendilerine saygılarının tehdit altında olduğunu düşünebilir ve akranlarıyla birleşerek koruyucu bir sosyal düzen geliştirebilirler. Oluşturulan bu sosyal düzen ergenlerin daha fazla suça karışmalarına neden olabilir.

Mala karşı işlenen suçlar, son yıllarda ülkemizde büyük bir hızla artmaktadır. Çalışmamıza katılan ergenlerin çoğunun mala karşı suç işlediği dikkati çekmektedir. Ülkemizde mala karşı işlenen suçlarda birinci sırada hırsızlık, daha sonra "gasp", kapkaç ve yankesicilik yer almaktadır. Mala karşı suçların en fazla işlendiği yerler kalabalık kent merkezleridir. Bu tür suçların en önemli özelliği suçun planlı ya da plansız birlikte işlenmesidir. Bu tür suçların artmasında ülkenin içinde bulunduğu ekonomik koşullar etkili olabilir. Bununla birlikte çete dediğimiz kendi içinde ast-üst yapısına sahip, organize suç grupları bu suç türünde yaygındır. Mala karşı işlenen suçlarda ekonomik zorluklar ve ihtiyaçları karşılamak kadar, heyecan arayışı da önemlidir.

Çalışmamızda ergenlerin %71,9'unun birden fazla suça karışması dikkati çekmektedir. Bu durum bazı ergenlerin suç meslek olarak algılamasını akla getirmektedir. Bununla birlikte özellikle bir kez suç davranışı oluştuktan sonra ergenler etiketlenme nedeniyle kendilerine saygılarının tehdit altında olduğunu düşünebilir ve akranlarıyla birleşerek koruyucu bir sosyal sistem geliştirebilir ve bu şekilde de kendilerine olan saygılarını yükseltebilirler. Dolayısıyla ergenlerin benlik saygılarını sürekli yükseltme eğiliminde oldukları; bunu suç davranışı göstererek veya kendi aralarında bir sosyal düzen geliştirerek gerçekleştirdikleri düşünülebilir.

Sonuç ve öneriler

Çocuk suçluluğunu kişisel bir olgu olarak ele almak yerine, toplumsal yönlerine değinmek çok önemlidir. Bazı çocuklar suç sayılabilecek etkinlikleri grubun kurallarına uymak amacıyla işleyebilmektedir. Çocuk suçlarını önleme çalışmalarında başarı, suçluların bireysel değil grup davranışlarıyla ilişkili olarak düşünülmesine bağlıdır. Ülkemizde son yıllarda artan çocuk suçluluğu olgularında uzman çetelerin yer almasına başlaması konunun geniş çaplı düşünülmesi gerektiğini göstermektedir. Çocuk merkezli suç önleme programlarının oluşturulması için kamu yatırımı yapılmalı, sivil toplum kuruluşlarının desteği alınmalıdır. Çocuğun sosyalizasyonunda aile kadar önemli bir yere sahip olan kitle iletişim araçlarında şiddet özendirilmemelidir. İç göçlerin nedenleri araştırılmalı, göçe neden olan koşullar iyileştirilmeye çalışılmalı ve böylece büyük şehirlerin göç alması yavaşlatılmalıdır.

Suç davranışları açısından ergenler daha büyük bir risk taşımaktadırlar. Bu nedenle ergenlerin sosyal becerileri, iletişim

becerileri ve öfke kontrolü konusunda kendilerini geliştirebilecekleri etkinlikler düzenlenebilir, okullarda resim, spor, müzik, tiyatro gibi etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin olumlu arkadaş ilişkileri geliştirmesi desteklenebilir.

Teşekkür

Ankara Çocuk Şube Cumhuriyet Savcısı Sn. Cengiz Köksal'a çalışmamız sırasında göstermiş olduğu yardım ve anlayış nedeniyle çok teşekkür ederiz.

Kaynaklar

1. Gültekin G, Baran G. The self- perception of delinquent children in Turkey. Pakistan Journal of Social Sciences 2007; 4: 224-9.
2. Balkaya A., Ceyhan E. Lise öğrencilerinin suç davranışı düzeylerinin bazı kişisel ve ailesele nitelikler bakımından incelenmesi. Aile ve Toplum Dergisi 2007; 3: 13-29.
3. Kılıççı Y. 6-15 yaş öğrencilerinin gelişimsel güçleri ve kişilik gelişimini kolaylaştırma. İçinde: Kuzgun Y (ed). İlköğretimde rehberlik. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2003: 43.
4. Gültekin AG. Suça karışan 12-15 yaş grubundaki çocuklarda akran istismarı ve kendilik algısının karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, 2007.
5. Delikara İE. Ergenlerin akran ilişkileri ile suç kabul edilen davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. 1. Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, Tisamat Basım Sanayi, 2001: 147-60.
6. Başar F. Ankara Kalaba Islah Evi'nde kalan 15-18 yaş grubu ergenlerin suça yönelmelerinde ailenin etkisi üzerine karşılaştırmalı bir araştırma. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Ankara Üniversitesi, 1992: 8-24.
7. Cottle C, Ria, JL, Kirk H. The prediction of criminal recidivism in juveniles: a meta-analysis. Crim Justice Behav 2001: 28: 367-94.
8. Zimmerman G. Delinquency an male adoles-cents: The role of alexithymia and family structure. J Adolesc 2006: 29: 321-32.
9. Özen Ş, Aydın E, Oto R, Tıraşçı, Y, Gören S. Juvenile delinquency in a developing country: A province example in Turkey. International. Int J Law Psychiatry 2005: 28: 430-41.
10. Ardelit M, Laurie D. Parents, siblings, and peers: close social relationships and adolescent deviance. J Early Adolesc 2002: 22: 310-49.
11. Sim H. Relationship of daily hassles and social support to depression and antisocial behavior among early adolescents. Journal of Youth & Adolescence 2000: 29: 647-61.
12. Kırmsoy E. Adalet Bakanlığı'nın gözetimi altında bulunan ergenler ile liseli ergenlerin algıladıkları duygusal istismarın ve benlik saygılarının karşılaştırılması olarak incelenmesi. 3. Ulusal Çocuk ve Suç: Bakım, Gözetme ve Eğitim Sempozyumu. Yorum Matbaacılık, 2003: 369-98.
13. Uluğtekin S. Hükümlü çocuk ve yeniden toplumsallaşma. 1. Basım, Ankara: Bizim Büro Yayınevi, 1991: 220-4.
14. İçli TG. Kriminoloji. Ankara: Bizim Büro Basımevi, 1994: 100-7.
15. Cottle C, Ria JL., Kirk H. The prediction of criminal recidivism in juveniles a meta-analysis. Criminal Justice and Behavior 2001: 28: 367-94.
16. Miner MH., Munns R. Isolation and normlessness: attitudinal comparisons of nonde-linquents. Int J Offender The Comp Criminol 2005: 49: 491-504.
17. Büyüköztürk Ş. Veri analizi el kitabı. Ankara: Pegem Yayıncılık 2002: 201.
18. Anayasa-TCK-CMK-Infaz Kanunu. Ankara: Seçkin Yayıncılık 2005: 99, 617.
19. Çoiltu A, Hancı İH, Ege B, Demirçin S. 1988-1992 yılları arasında Bursa'da farik-mümeyyizlik muayenesine gönderilen çocukların demografik özellikleri. 7.Ulusal Adli Tıp Günleri. Antalya. Dilek Ofset İstanbul, 1993; 51-8.

20. Hancı İH, Ege B. İzmir'de suç işleyen çocukların sosyolojik özellikleri. Adli Tıp Dergisi 1993; 9: 3-9.
21. Gürpınar S, Hancı İH, Aktaş EÖ, Gündüz M, Yücel S. Trabzon'da çocuk suçluluğu. Karadeniz Tıp Dergisi 1994; 7: 39-41.
22. Özkara E, Katkıcı U, Hancı İH, Özkök MS, Aktaş EÖ, İldiz E. Sivas'ta çocuk suçluluğu. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 1995; 17: 102-5.
23. Karagöz YM, Demircin S. Antalya'da çocuk suçluluğu. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 1996; 13: 47-54.
24. Günay Y. Çocuk suçluluğu: demografik veriler. Çalışma Ortamı Dergisi 1998; 37: 4-5.
25. Oto R, Özen Ş, Tıraşçı Y. Çocuklarda suç davranışları, farik mümeyyizlik ve sosyo demografik özellikler. 2. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu: Yargı Öncesi ve Yargılama Süreci. Ankara: Kuban Matbaası, 2002: 425-34.
26. Aydın B, Turla A, Kocakaya M, Kararlan B. Samsun'da suç işlediği iddiası ile Emniyet Müdürlüğü'ne gelen/getirilen çocuklar. Adli Psikiyatri Dergisi 2004; 1: 45-53.
27. Rantakillio P, Myhrman A, Koiranen M. Juvenile offender, with special reference to sex differences. Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol 1995; 30: 113-20.
28. Farrington DP, Loeber R. Epidemiology of juvenile violence. Child Adolesc Psychiatr Clin N Am 2000; 9: 733-48.
29. Dülger HE, Hancı İH, Ertürk S, Coşkun H. 1998-1991 yılları arasında suç işledikleri iddiasıyla elazığ'da farik-i mümeyyizlik muayenesi için gönderilen çocukların demografik özellikleri. Adli Tıp Dergisi 1992; 8 : 131-6.
30. Aktaş Y. Baba yoksunluğunun çocuğun gelişimi üzerine etkileri. 9. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri. İstanbul: Ya-Pa yayınları, 1993: 308-11.
31. Güngörmüş O. Baba-çocuk ilişkisi. Ana-Baba Okulu. 1. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2001: 245-54.
32. Dizman H., Gültekin G., Cantürk G. Aile ilişkilerinin çocuk suçluluğuna etkisi. Adli Psikiyatri Dergisi 2005; 2: 9-15.
33. Hancı İH, Ege B, Demirçin S, Coşkunol H, Ertürk S, Yemişçigil A. Göçlerin İzmir ilindeki çocuk suçlarına etkisi. Ege Tıp Dergisi 1993; 32: 347-50.
34. Hancı İH, Aktaş EÖ, Akçiçek E. İç göçlerin çocuk suçluluğuna etkisi. Eğitim Dergisi, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını 1996; 1: 173-83.
35. Özyanık A. Sokakta çalışan çocuklar sorunu, Ankara sokaklarında çalışan çocuklar projesi. Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1994: 140-5.
36. Aral N. Fiziksel istismar ve çocuk. 1. Basım. Ankara: Tekişik Yayıncılık, 1997: 24-8.
37. Dizman H. Anne-babası ile yaşayan ve anne yoksunu olan çocukların saldırganlık eğilimlerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi (yayınlanmamış). Ankara Üniversitesi, 2003: 22-40.
38. Dubonoski RA, Inaba M, Gerkewicz K. Corporal punishment in schools: myths, problems and alternatives. Child Abuse Negl 1983; 7: 271-8.
39. Taşdelen N. Examination of the effects of perceived psychological maltreatment of mothers on adolescent's self concept, emotional and behavioral problems, and academic achievement. Yüksek lisans tezi (yayınlanmamış). Boğaziçi Üniversitesi, 1995: 54-60.
40. Fantuzzo J, Brouch R, Beriama A, Atkins M, Marcus S. Domestic violence and children: prevalence and risk in five major U.S. cities. Child Adolescent Psychiatry 1997; 36: 116-22.